

Peter Holka

Prvý a jediný muž

Pán Mišún bol prvý a jediný muž na dlhom zozname, ktorý sme s mojím najlepším kamarátom Bercom Červenákom na jar spoločne vypracovali. Každý rok sme ho poctivo prepisovali a adresy zoraďovali podľa ulíc v Mestečku, aby sme sa zbytočne nepresúšali sem a tam, nedrali topánky a nestrácali drahocenný čas. Podľa nepísaných, no v našej rodine zaužívaných pravidiel sme mohli šibať iba dopoludnia. Začínali sme až o ôsmej, aby sme predčasne neťahali spolužiačky a iné dievčatá z postelí. Mama tvrdila, že sa to nepatrí. No a keby som nebol doma presne o dvanásť, lyžičku by som si našiel za dverami. Vlastne pred dverami.

Niektoré mená sme zo zoznamu vyškrtli, iné dopísali. Podľa toho, ako sa menili túžby a náklonnosti našich chlapčenských srdc. Berco bol v tamtom roku do Aleny Kabátovej, ja tradične do Vierky Mirvajovej, s ktorou som sa oženil už v materskej škole. Najdôležitejším kritériom bolo, ako sme počas predchádzajúcej šibačky pochodili, akú výslužku sme si odniesli. Prvé sme vyčiarkli mená, kde nás vôbec nepustili, hoci sme spoza dverí zreteľne počuli vravu, a čo bolo najhoršie, aj výsmešný dievčenský chichot. Potom tie, kde nás ponúkali len obschnutými obloženými chlebičkami s turistickou salámou alebo šunkou, akoby sme doma hladovali. Napokon tie, kde sme si vyšibali iba natvrdo uvarené nenamaľované vajcia. Raz som ich priniesol tridsaťdeväť, mama nad nimi zalomila rukami, nevedela, čo s nimi. Čokolády, cukríky a iné sladkosti nás potešili, no najlepšie boli peniaze. Najmä papierové troj- a päťkorunáčky. Prišla sa aj desaťkoruna.

Pán Mišún nás zakaždým srdečne privítal a upozornil, že jeho manželku máme šibať jemne, zároveň bol najštedrejší. Za jemné korbáčovanie a navoňavovanie pôvabnej, tichej a usmievavej pani Mišúnovej nám dal každému nádhernú modrú dvadsaťpäťkorunovú bankovku, na ktorej bol zobrazený udatný hajtman Ján Žižka z Trocnova a Kalicha. Uprene sa díval nevidomým ľa-

vým okom na panských obrnencov, pravé mal zakryté čiernou páskou, lebo oň prišiel ešte v roku tisícštyristodvadsaťjeden v juhozápadných Čechách pri dobýjaní hradu Rabí. Pred ním sa ježili kopije, halapartne, palcáty, cepy a bojové zástavy hrdinských husitov. Na rube bolo zobrazené mesto Tábor. Pani Mišúnová si zľahka pridvihla dlhé elegantné šaty slivkovomodrej farby, odhalila si krásne nohy obtiahnuté v jemných pančuchách až po kolená a my sme jej korbáčmi pohľadzali štíhle lýtka. Zakaždým pri tom trocha, takmer nečujne, zvyškla, zároveň sa na nás povzbudivo usmievala, akoby túžila po tom, aby sme ju dočervena vyšibali. Už vtedy sme banovali, že tie korbáče nie sú naše dlane.

Pán Mišún pracoval v poštovom úrade za priehradkou. Moja mama zas v ústredni prepájala telefonické hovory a takmer denne som po vyučovaní za ňou zašiel do práce, lebo stará budova školy sa vypínala hneď vedľa. Pán Mišún sedel primerane vážne a dôstojne v tmavosivom obleku, bielej alebo krémovej košeli, pod golierom mu meravo sedel tmavomodrý motýlik s bielymi bodkami, akoby bol prišpendlený v entomologickej zbierke, rukávy mu chránili čierne glotové návleky a prijímal obyčajné aj doporučené zásielky. Keď sa mu na stole stretla kôpka listov, opečiatkoval ich. Rád som ho pri práci pozoroval. Najprv si napravil okuliare v okrúhлом kostenom ráme, pravou rukou stisol drevenú rúčku pečiatky, buchol ňou do podušky navlhčenej čiernou farbou a vzápätí opečiatkoval známku na obálke. Lavou si listy šikovne posúval, takže som počul buch-buch, buch-buch, buch-buch. Poduška – list, poduška – list, poduška – list. Pečiatka skákala ako dobre vycvičená a podkutá cirkusová blcha. Zakaždým trafil tak, že polovica pečiatky sa odtlačila na plochu v ľavej spodnej časti známky s modrou, červenou alebo sivou tvárou prezidenta Antonína Novotného, druhá na obálku. Paráda. Pozeral som sa naňho a hovoril si, že by som to tak rýchlo a presne nezvládol, ani keby som pečiatkovanie trénoval sto rokov.

„Chceš si to vyskúšať?“ opýtal sa ma raz pán Mišún.

„Chcem,“ vypadlo zo mňa.

Pán Mišún sa poobzeral, pred priehradkou nikto nečakal, ešte skontroloval, či nie je nablízku prísny prednosta pošty pán Daubner, postavil sa, aby mi uvoľnil stoličku, a vysvetlil mi, ako mám správne opečiatkovať zásielku.

„Ale pozor, toto je ľúbostný list,“ pripomenul.

„Ako viete?“

„Lebo je v bielej obálke, úradné sú modré, adresu napísala ženská ruka a je aj navoňavovaný,“ usmial sa pán Mišún. „Listy ukrývajú všelijaké tajomstvá...“ žmurkol na mňa. „My poštári sme tu na to, aby sme ich chránili,“ dodal.

Sadol som si na úradnú stoličku a nahol sa nad obálku. Pán Mišún ma nelakoval, list naozaj jemne rozvoniaval. Pochválil som sa, že aj ja už mám nachystanú voňavku, čo mi kúpila mama na šibačku, a Berco mi pri Váhu uplietol korbáč z ôsmich prútikov. Ja som vedel iba z troch.

„Príď šibať aj k nám, pani Mišúnová sa poteší. Vieš, kde bývame?“

„Pravdaže viem, na Moravskej ulici.“

„Správne. Tak do toho!“ vyzval ma a pokynul k pečiatke a voňavému listu.

Schmatol som pečiatku, buchol ňou o podušku a vzápätí trocha váhavo aj po liste. Trafil som, nie síce presne ako pán Mišún, ale trafil. Väčšina bola odtláčená na červenej tvári Antonína Novotného, no aj tak sa dal na pečiatke prečítať dátum aj názov odosielajúcej pošty – Mestečko nad Váhom.

„Dobre, bude z teba poštár,“ pochválil ma. „A nezabudni prísť v pondelok vyšibať pani Mišúnovú.“

Odvtedy som na Veľkonočný pondelok pravidelne chodieval aj k Mišúnovcom, a čím som bol starší, tým väčšmi sa mi pani Mišúnová páčila. Tuším viac než moja spolužiačka Vierka Mirvajová. Veď aj bola veľmi pekná, takmer ako moja mama. Kým bola ešte slobodná, doliezali za ňou nápadníci od nás i širokého okolia, dokonca za ňou pricestovali pytači z Trenčína i zo Žiliny. Keď sa napokon vydala za obstarožného elegána pána Mišúna, celé Mestečko sa čudovalo. Aj moja mama neveriacky krútila hlavou a hovorila, že ženích, teda pán Mišún, môže byť pokojne jej otcom. „Je medzi nimi vyše dvadsaťpäťročný vekový rozdiel, ale srdcu nerozkážeš,“ uvažovala nahlas. „Hlavné je, že sa ľúbia,“ doložila.

Pani Mišúnová svojmu mužovi denne okrem soboty, vtedy bola pošta otvorená iba dopoludnia, a nedele, keď bola zatvorená, nosila obed. V hornej smaltovanej miske bieleho obedára polievku, v spodnej druhý chod. Kým pán Mišún obedoval, sedela oproti nemu a usmievala sa naňho. Keď si rozopla plášť, všimol som si, že túto zimu akosi pribrala a narástlo jej brucho. Zdôveril som sa mame, no tá sa iba záhadne usmievala. Neskôr mi prezradila, že pani Mišúnová je po rokoch márných nádejí konečne v očakávaní. Začul som, ako sa s otcom večer rozprávali o očakávaní pani Mišúnovej. Mama hovorila, že pani Mišúnová je akási chorľavá a donieslo sa k nej, že doktor Kindernay jej tehotenstvo neodporúčal, hoci vyslovene jej ho nezakázal. Ženy v telefónnej ústredni vedia všetko.

„No čo už, nebudú mať deti, nebudú mať ani starosti,“ usúdil otec.

Šibačka sa nám s Bercom pekne darila. U Kabátovcov sa Alena na Berca dlho a významne usmievala, čo bolo podľa môjho kamaráta veľmi dobré znamenie. Mne zas Vierka Mirvajová medzi dvermi vyplazila vlhký ružový jazyk

a vystrúhala smiešnu grimasu, čo bol, aspoň podľa mňa, jednoznačný prejav úprimnej lásky. Hovoril som si, že keď sa s ňou raz naozaj ožením, bude s ňou veselo. Potom sme prešli okolo pošty a zamierili na Moravskú ulicu k domu Mišúnovcov. Dlhو sme márne vyzváňali a vyklopávali. Dom tvrdohlavo mlčal. Už sme chceli odísť, keď sme znútra začuli kroky. Napokon pán Mišún otvoril, bol akýsi bledý, strhaný, pod očami tmavé kruhy, triasli sa mu ruky a spýtal sa nás: „Čo je, chlapci?“

„Prišli sme šibať,“ povedal som mu, hádam nezabudol, pre istotu som mu zamával pred nosom poriadnym korbáčom, čo mi Berco aj tento rok uplietol z ôsmich prútikov.

„Len jemne, aby to pani Mišúnová nebolelo,“ pohotovo ma doplnil Berco.

Pán Mišún na nás dlho a vyjavene hľadel, akoby nás nespoznával, a akosi ťažko dýchal.

„Pani Mišúnová nie je doma,“ oznámil nám ticho, takmer šeptom. Ešte hodnú chvíľu upieral modré oči popretkávané červenými žilkami na naše sklamanie a dodal: „Keď už ste tu, poďte ďalej.“

V kuchyni si vyzliekol čierne sako a prevesil ho na operadlo stoličky, potom odsunul poloprázdnu litrovú fľašu priehľadnej pálenky aj s pohárikom, prevälil sa na stôl ako na dereš a vytrčil chudý zadok. „Vyšibte mňa, ale poriadne! Zaslúžim si.“

Bolo čudné korbáčovať chlapa, ešte k tomu po zadku, ale poslúchli sme. Berco ho mastil sprava, ja zľava, raz Berco, raz ja, znova a znova, po pravej aj ľavej pologuli ako pandúri Jánošíkovho otca. Pán Mišún vzdychal, ochkal a chrapľavým hlasom vykrikoval: „Mocnejšie! Mocnejšie!“ Vypočuli sme ho a ťali ho z celej sily. Keď sme už nevládali, pán Mišún sa postavil a videli sme, že sa usmieval, zároveň plakal. Tvár mal úplne mokrá, ešte aj po sklách okuliarov mu stekali kvapky, akoby mu znútra zmokli. Károvanou vreckovkou si potieral slzy, pretrel aj okuliare a potom sa do nej vysmrkal.

„To bol világoš!“ povedal a potiahol nosom. „Poriadne ste mi naložili...“ Z kredenca vybral dva štamperlíky a položil ich na stôl k svojmu poháriku. Nalial si, pozrel na nás a spýtal sa, koľko máme vlastne rokov.

„Jedenásť,“ ozval som sa.

„Ja už dvanásť,“ vystatoval sa Berco.

Pán Mišún vzdychol a s fľašou v pravej ruke chvíľu váhal.

„Tak každému len kvapku, to vám hádam nezaškodí,“ nalial aj nám, ale iba na dno.

„Nezaškodí,“ prisvedčil Berco.

„Na moju Elenku,“ vzdychol pán Mišún a naraz prevrátil pálenku do seba.

Isto je tuhá, lebo mu znova vyhrkli slzy. Mne nie, len ma tie kvapky na jazyku trochu pálili a dusili v hrdle. No slabosť som hravo prekonal. Pán Mišún vybral z vnútorného vrecka saka čiernu koženú peňaženku, každému nám dal modrého Jána Žižku z Trocnova a Kalicha a vyprevadil nás k dverám.

„Videl si to?“ spýtal sa ma Berco, keď sa za pánom Mišúnom zatvorili dvere.

„Čo?“

„Plakal ako malé decko...“

„Videl,“ pritakal som. „Asi sme ho nemali drať tak silno...“

„Sám to chcel!“

Utorok pán Mišún na pošte neúradoval. V stredu sa mama aj otec obliekli do čierneho a popoludní išli na cintorín rozlúčiť sa s pani Mišúnovou. Keď sa vrátili, mama v kuchyni plakala a vzdychala, hovorila, že pani Elenka mala veľmi pekný pohreb, a pýtala sa otca, ako si pán Mišún teraz sám poradí s práve narodeným dievčatom, s maličkou Elenkou. Otec nevedel, ale tvrdil, že pán Mišún je predsa šikovný a skúsený chlap, isto si nejako poradí.

A poradil si, už o necelý týždeň po pohrebe pani Mišúnovej sa k nemu z Lazov pod Makytou prisťahovala sestra, ktorá bola tretí rok vdovou. Jej muž vraj opitý nešťastne spadol do Bielej vody a utopil sa. Pán Mišún chodil deň čo deň z pošty rovno na cintorín, vyplakal sa na hrobe milovanej ženy, potom jej porozprával o ich dcérke. Zakaždým mal čo povedať. Malá Elenka rástla, jedla za dvoch a rovnako výdatne špinila do plienok; pani Mišúnovú informoval o dĺžke dcérkiných blondavých vlasov, o jej pekných modrých očiach, čo zdedila po mame, o prvom smiešne zúbkovanom zube i odvážnych krokoch a následnej hrči na čele.

Oproti cintorínu stála zafajčená krčma Kostlivec s dlážkou natretou čiernym olejom a pán Mišún sa v nej cestou domov zakaždým zastavil, hoci do nej v tmavosivom obleku a s bodkovaným motýlikom vôbec nepasoval. No čo však mal robiť, keď z toľkého rozprávania a smútku veľmi vysmädol. Spočiatku vypil iba jedno pivo, neskôr dve, tri aj štyri, potom pridal ku každému pivu borovičku a občas v krčme zaspal s hlavou na stole. Po necelom roku som si v poštovom úrade všimol, že sa mu dosť trasú ruky, motýlik mu sedel pod krkom nakrivo a známky na listoch už nepečiatkoval tak presne ani rýchlo. Škoda.

Pána Mišúna sme, pravdaže, ani ďalšie roky s Bercom z nášho jarného zoznamu nevyškrtli, ostal tróniť na čestnom prvom mieste. Napriek tomu sme ho už nikdy neboli šibať. Otec mi hovoril, že šibať chlapov je sprostosť na entú a babrať sa s malým deckom, s blondavou Elenkou Mišúnovou, bolo pod našu úroveň. Hoci za modrými bankovkami s portrétom Jána Žižku z Trocnova a Kalicha sme banovali. Ešte väčšmi za pôvabnou pani Mišúnovou.